

МІЖНАРОДНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФІНАНСІВ

ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ІННОВАЦІЇ

Випуск 25, 2022

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

Підприємництво та інновації Науковий журнал з питань економіки та бізнесу

Науковий журнал «Підприємництво та інновації» призначений для фахівців, які цікавляться теоретичними та практичними питаннями щодо дослідження бізнес-процесів та майбутніх тенденцій підприємництва, інновацій та управління бізнесом.

Головний редактор: Бояринова К.О.

доктор економічних наук, доцент кафедри менеджменту
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Члени редакційної колегії:

Баюра Д.О., д.е.н., професор, професор кафедри економіки підприємства
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Войтко С.В., д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки
Національного технічного університету України «КПІ ім. І. Сікорського»

Гавриш О.А., д.т.н., професор, декан факультету менеджменту та маркетингу
Національного технічного університету України «КПІ ім. І. Сікорського»

Гринкевич С.С., д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародних
економічних відносин та маркетингу Львівського національного аграрного
університету

Данько Ю.І., д.е.н., професор, проректор з наукової роботи Сумського
національного аграрного університету

Дергачова В.В., д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту
Національного технічного університету України «КПІ ім. І. Сікорського»

Дорошкевич Д.В., д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки та
підприємництва Міжнародного університету фінансів

Дунська А.Р., д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту Національного
технічного університету України «КПІ ім. І. Сікорського»

Зозульов О.В., к.е.н., професор, заступник декана з наукової роботи
Факультету менеджменту та маркетингу Національного технічного
університету України «КПІ ім. І. Сікорського»

Ляш О.І., д.е.н., професор, проректор з наукової та міжнародної діяльності
Міжнародного університету фінансів

Кравченко М.О., д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту
Національного технічного університету України «КПІ ім. І. Сікорського»

Крейдич І.М., д.е.н., професор, завідувач кафедри теоретичної та
прикладної економіки Національного технічного університету України
«КПІ ім. І. Сікорського»

Круш П.В., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки і підприємництва
Національного технічного університету України «КПІ ім. І. Сікорського»

Лапко О.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів та кредиту
Міжнародного університету фінансів

Лепейко Т.І., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки, організації
та планування діяльності підприємства Харківського національного
економічного університету імені Семена Кузнеця

Лупак Р.Л., д.е.н., доцент, професор кафедри економіки Львівського
торговельно-економічного університету

Смоляр Л.Г., к.е.н., професор, ректор Міжнародного університету фінансів

Трофименко О.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та
підприємництва Міжнародного університету фінансів

Ястремська О.М., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки, організації
та планування діяльності підприємства Харківського національного
економічного університету імені Семена Кузнеця

Magdalena Osinska, Dr.hab., Professor, Nicolaus Copernicus University in
Toruń (Poland)

Osman Yildirim, Ph.D in Electrical Engineering, Ph.D in Human resources
Management, Professor, Istanbul Arel University (Turkey)

Випуск 25, 2022

ISSN (Print): 2415-3583
ISSN (Online): 2707-6237

Засновник:

ПВНЗ «Міжнародний університет фінансів»

**Журнал включено до переліку
наукових фахових видань України
в галузі економічних наук (категорія «Б»)**
Наказ Міністерства освіти і науки
України від 17 березня 2020 року № 409
(Додаток 1)

Галузь науки: економічні.

Спеціальності:

051 – Економіка; 072 – Фінанси, банківська
справа та страхування; 073 – Менеджмент;
075 – Маркетинг; 076 – Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність;
292 – Міжнародні економічні відносини

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 21478-11278 Р, видане
Міністерством юстиції України 04.08.2015 р.

Затверджено до друку та поширення
через мережу Інтернет відповідно до рішення
Вченої ради Міжнародного університету фінансів

*Відповідно до Закону про авторські
права, при використанні наукових ідей
та матеріалів цього випуску посилання
на авторів і видання є обов'язковим.
Передрук і переклади дозволяються
лише зі згоди автора та редакції.*

Матеріали друкуються мовою
оригіналу. Відповідальність за добір
і викладення фактів несуть автори.
Редакція не завжди поділяє точку зору
авторів публікацій.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату
за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com
від польської компанії Plagiat.pl.

Адреса редакції:

м. Київ, пр. Перемоги, 37
КПІ ім. Ігоря Сікорського, корп. 1
(ліве крило)
Телефон: +38 (098) 051 45 40
E-mail: editor@ei-journal.in.ua
Сайт: www.ei-journal.in.ua

ЗМІСТ

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Герасимова Я.О.

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОГО ТІНЬОВОГО БАНКІНГУ:
МАСШТАБИ Й ІНСТИТУЦІЙНІ ФОРМАТИ..... 7

Чала В.С.

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ
У ФРЕЙМІ ГЛОБАЛЬНИХ СУСПІЛЬНИХ БЛАГ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....13

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ

НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Кулиняк І.Я., Бондаренко Ю.Г.

ТИПОЛОГІЯ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ.....21

Немашкало К.Р.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТРУКТУРИЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ..... 28

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Білявський В.М., Шуліковська К.В.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ
КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....33

Грузіна І.А.

ОБҐРУНТУВАННЯ ВПЛИВУ ЛЮДСЬКОГО ЧИННИКА НА ФОРМУВАННЯ
СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ КОМПЕТЕНТНОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ..... 41

Клішкова О.І.

ІННОВАЦІЙНІ КОМПОНЕНТИ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
У СФЕРІ ПОСЛУГ..... 46

Князєва Т.В., Деревянкіна Г.С.

ФОРМУВАННЯ ВІДДАНОСТІ БРЕНДУ
НА ОСНОВІ ОМНІКАЛЬНОГО МАРКЕТИНГУ.....51

Македон В.В., Михайленко О.Г.

УПРАВЛІННЯ ВНУТРІШНІМИ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ
В РЕГІОНАЛЬНОМУ ПРОМИСЛОВОМУ КЛАСТЕРІ ПІДПРИЄМСТВ.....56

Myroshnychenko Ganna, Maryna Anna

ORGANIZATIONAL-ECONOMIC MECHANISM
FOR PROVIDING DEVELOPMENT OF SOCIAL ENTERPRISE..... 64

Селезньова Г.О., Чумак Г.М.

ВПЛИВ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ
НА КОНКУРЕНТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....69

Степаненко С.В.

ВІДТВОРЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТІВ
АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ЕКОНОМІКИ..... 75

Терещенко С.І., Звоновський Р.А., Скубко В.О

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РИЗИКОЗАХИЩЕНОСТІ ЗА УМОВ
ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....82

Терещенко С.І., Звоновський Р.А.

ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ
СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА..... 87

Хаустова К.М., Кобаль А.Р.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
СТРАТЕГІЧНИХ ЗМІН В ОРГАНІЗАЦІЇ..... 93

Чіков І.А.

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ:
СУТНІСТЬ, ПРОБЛЕМИ, ОСОБЛИВОСТІ..... 97

Шалева О.І.

ОРГАНІЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ І ЙОГО РОЛЬ У ПІДВИЩЕННІ
ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНІВ..... 103

Шульга О.А.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
РОЗВИТКОМ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....110

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Штик Ю.В., Семенова Д.О., Миронович Є.О.

ЕКОЛОГІЧНЕ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ..... 114

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Горват Т.Ю.

ЦЕРКВА У СТРУКТУРІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ – ЮРИДИЧНИХ ОСІБ..... 119

Юрченко О.А., Свирида О.А.

АГРАРНЕ СТРАХУВАННЯ З ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ:
УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....123

СТАТИСТИКА

Тарлопов І.О.

СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ..... 128

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Лагодієнко В.В., Іванченкова Л.В., Лагодієнко О.В.

ВИБІР МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....133

CONTENTS
WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS*Herasymova Yanina*

DYNAMICS OF THE DEVELOPMENT OF GLOBAL SHADOW BANKING:
SCALE AND INSTITUTIONAL FORMATS.....7

Chala Veronika

A CONCEPTUAL MODEL OF THE GREEN ECONOMY
IN THE FRAMEWORK OF GLOBAL SOCIAL GOODS AND SUSTAINABILITY.....13

ECONOMY AND OPERATION OF NATIONAL ECONOMY*Kulyniak Ihor, Bondarenko Yuliya*

TYPOLOGY OF FACTORS INFLUENCING THE TOURISM INDUSTRY DEVELOPMENT..... 21

Nemashkalo Karina

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASIS OF STRUCTURING SOCIAL CAPITAL.....28

ECONOMY AND ENTERPRISE MANAGEMENT*Biliavskiy Valentyn, Shulikovska Kateryna*

MAIN ASPECTS OF THE CREATION AN EFFECTIVE
PERSONNEL POLICY OF MODERN ENTERPRISES.....33

Gruzina Inna

SUBSTANTIATION OF THE HUMAN FACTOR'S INFLUENCE ON THE FORMATION
OF THE MANAGEMENT STRUCTURE OF A COMPETENT ORGANIZATION.....41

Klipkova Oksana

INNOVATIVE COMPONENTS OF THE PERSONNEL MANAGEMENT PROCESS
IN THE FIELD OF SERVICES.....46

Kniazieva Tetiana, Dereviankina Hanna

THE FORMATION OF BRAND LOYALTY BASED ON OMNICHANNEL MARKETING..... 51

Makedon Vyacheslav, Mykhailenko Olha

MANAGEMENT OF DOMESTIC INVESTMENT PROJECTS
IN THE REGIONAL INDUSTRIAL CLUSTER OF ENTERPRISES..... 56

Myroshnychenko Ganna, Maryna Anna

ORGANIZATIONAL-ECONOMIC MECHANISM
FOR PROVIDING DEVELOPMENT OF SOCIAL ENTERPRISE..... 64

Seleznova Halyna, Chumak Ganna

IMPACT OF THE DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY
ON THE COMPETITIVE ENVIRONMENT OF DOMESTIC ENTERPRISES.....69

Stepanenko Sergii

RECREATION OF THE RESOURCE POTENTIAL OF AGRICULTURAL
BUSINESS SUBJECTS IN THE CONDITIONS OF AN INCLUSIVE ECONOMY.....75

Tereshchenko Svetlana, Zvonovsky Ruslan, Skubko Volodymyr

FORMATION OF A RISK PROTECTION SYSTEM
UNDER EFFECTIVE USE OF ENTERPRISE POTENTIAL.....82

Tereshchenko Svetlana, Zvonovsky Ruslan

FORMATION OF A BUSINESS ENVIRONMENT
FOR THE FUNCTIONING OF SMALL BUSINESS ENTITIES.....87

Khaustova Kseniia, Kobal Andriana

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE ASSESSMENT
OF THE STRATEGIC CHANGES RESOURCE POTENTIAL IN THE ORGANIZATION..... 93

<i>Chikov Illia</i>	
DIGITAL TRANSFORMATION OF THE ECONOMY: ESSENCE, PROBLEMS, FEATURES.....	97
<i>Shaleva Oleksandra</i>	
ORGANISING BUSINESS PLANNING AND ITS ROLE IN INTERNET STORES FUNCTIONING EFFICIENCY IMPROVING	103
<i>Shulha Olha</i>	
DIRECTIONS OF IMPROVING THE SYSTEM OF STRATEGIC MANAGEMENT OF THE DEVELOPMENT OF MARKETING ACTIVITIES OF THE ENTERPRISE.....	110
<i>ECONOMY OF NATURAL RESOURCES MANAGEMENT AND ENVIRONMENT PROTECTION</i>	
<i>Shtyk Yuliia, Semenova Darya, Myronovych Elizaveta</i>	
ENVIRONMENTAL TAXATION IN UKRAINE IN THE CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT.....	114
<i>MONEY, FINANCES AND CREDIT</i>	
<i>Horvat Tetiana</i>	
THE CHURCH IN THE STRUCTURE OF ECONOMIC AND LEGAL ENTITIES.....	119
<i>Yurchenko Oleksandr, Svyryda Olena</i>	
AGRICULTURAL INSURANCE WITH STATE SUPPORT: UKRAINIAN REALITIES AND FOREIGN EXPERIENCE.....	123
<i>STATISTICS</i>	
<i>Tarloпов Ihor</i>	
STATISTICAL EVALUATION OF THE ENERGY MARKET: A METHODOLOGICAL ASPECT.....	128
<i>MATHEMATICAL METHODS, MODELS AND INFORMATION TECHNOLOGIES IN ECONOMY</i>	
<i>Lagodiienko Volodymyr, Ivanchenkova Larysa, Lagodiyenko Oleg</i>	
CHOICE OF SCIENTIFIC RESEARCH METHODOLOGY.....	133

УДК 332.012

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/25.16>**Чіков І.А.**асистент кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики
Вінницький національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2128-5506>

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: СУТНІСТЬ, ПРОБЛЕМИ, ОСОБЛИВОСТІ

У статті розкрито сутність цифрової економіки, її особливості та проблеми становлення. Узагальнено поняття інформаційних технологій та охарактеризовано їх роль у трансформації традиційної економіки у цифрову. Встановлено, що використання цифрових технологій в економічному секторі дозволить зберегти, обробляти та аналізувати великий масив даних, формуючи тим самим інформацію про результати ефективності функціонування суб'єктів господарювання. Все зазначене дасть можливість приймати оперативні та обґрунтовані управлінські рішення, які забезпечать мінімізацію витрати, максимізацію прибутку та підвищення конкурентоспроможності підприємств. Наведено та охарактеризовано найбільш популярні інформаційні системи та технології, що використовуються у діяльності вітчизняних підприємств. Наведено перелік та розкрито зміст новітніх цифрових продуктів та послуг, які використовуються у соціально-економічному середовищі. Визначено, що технологія *BlockChain* є однією з найперспективніших технологій у контексті кібербезпеки та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання. Наведено переваги та недоліки *BlockChain* технології та встановлено особливості інтеграції децентралізованої систему управління у діяльність сучасних підприємств.

Ключові слова: традиційна економіка, цифрова економіка, цифровізація, соціально-економічне середовище, глобалізація, цифрові технології, інформаційні технології, *BlockChain*.

Постановка проблеми. Сьогодні розвиток світового господарства характеризується міжнародною економічною інтеграцією в усі ланки народного господарства. В умовах глобалізаційних змін більшість передових країн світу все більше акцентують увагу на поширенні у різних сферах життя інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), зокрема у економічному секторі, що покликано забезпечити економічне зростання і розвиток суспільства.

Розвиток передових технологій лягає в основу соціально-економічного розвитку країни, є ядром формування інноваційного потенціалу та активізації її інноваційної діяльності, що сприяє формуванню конкурентних позицій на міжнародній арені. Цифровізація економіки є одним із основних напрямів інноваційного розвитку економічних систем та інструментом створення довгострокових конкурентних переваг. Передумовою цифрової трансформації економіки є забезпечення технологічного базису для формування сервісної платформи здатної до оцифрування її структурних елементів, зокрема соціальних, економічних, технологічних та інших процесів, що протікають в середині економічної системи.

Одними з інструментів інтеграції України до ЄС та її виходу на світовий ринок ІКТ є впровадження інформаційних та цифрових технологій у економіку, перебудова та оновлення її елементів відповідно до умов які диктує феномен глобалізаційних трансформацій. Однак як показує практика, процес цифровізації економіки в Україні, на жаль, відбувається дещо повільніше порівняно з іншими технологічно розвиненими країнами, що призводить до втрат конкурентних переваг та позицій на міжнародній арені. Це зокрема пов'язано з кризовими явищами в економіко-політичній сфері, мінливістю зовнішнього середовища, військовою агресією проти незалежності держави з боку Росії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам цифровізації економіки у світі та Україні присвячено багато наукових праць вітчизняних та зарубіжних економістів. Зокрема, вивченням цифровізації займалися такі дослідники: В. Фішук [1], С. Коляденко [2], Л. Кіт [3], І. Малик [5], О. Гусєва [6] та інші. Водночас, незважаючи на численні наукові дослідження з вище означених проблем, загальне бачення концепції цифрового розвитку та питання виду продукції та послуг, які виробляє та надає цифрова економіка, залишаються недостатньо розкритими.

Метою статті є розкриття сутності, особливостей та передумов становлення цифрової економіки як нового етапу розвитку економічної системи загалом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «цифрова економіка» є складним та багатограним у своєму трактуванні. У класичному розумінні «цифрова економіка» – це певна діяльність, у якій ключовими факторами виробництва є використання результатів науково-дослідних розробок та досліджень у якості цифрових та передових технологій, які направлені на підвищення продуктивності у різних видах господарської діяльності. Основою цифрової економіки є розвинена та ефективно функціонуюча інфраструктура. У Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України, під цифровою інфраструктурою розуміється сукупність комунікацій, технологій, продуктів і процесів, які забезпечують обчислювальні, телекомунікаційні та мережеві можливості та працюють на цифровій основі.

Сьогодні у науковому середовищі немає загальної думки щодо того, що мається на увазі під поняттям «цифровізація економіки» або «цифрова економіка». На думку В. Фішука, «цифрова економіка» – це економіка, яка використовує цифрові технології та послуги. Також часто вживаються такі терміни, як «економіка

даних», «інтернет-економіка», «нова економіка» або «веб-економіка» [1]. Коляденко С. розглядає цифрову економіку як таку, що базується на виробництві електронних товарів і послуг високотехнологічними бізнес-структурами та розповсюдженні цих продуктів через електронну комерцію [2]. Л. Кіт вважає, що цифрова економіка – це трансформація всіх сфер економіки шляхом передачі інформаційних ресурсів і знань на комп'ютерну платформу для подальшого використання [3]. С. Веретюк та В. Пілінський трактують цифрову економіку із урахуванням її потенціалу – як нерелізовану трансформацію всіх сфер економіки шляхом перенесення всіх інформаційних ресурсів і знань на нову, прогресивну інформаційну платформу [4].

У цифровій економіці виробництво трансформується, з точки зору виробництва та збуту продукції, через оцифрування процесів, які є системоформуючими у господарській діяльності підприємств. Збільшення продажів персональних комп'ютерів та інших цифрових пристроїв, а також збільшення частки пристроїв, підключених до мережі Інтернет, дозволили істотно знизити витрати на залучення учасників в онлайн-спільноти, що сприяло тому, що мільярди людей стали потенційними учасниками цифрової економіки. Як показують дослідження, станом на 2021 р. в Україні кількість користувачів мережею Інтернет зросла до 26 млн осіб, що на 36,8% більше ніж у 2020 р.

Вчені виділяють три етапи цифрової трансформації [5]:

– оцифрування – процес перетворення аналогового сигналу в цифровий;

– цифровізація – використання цифрових технологій;

– цифрова трансформація.

Цифрова трансформація – це унікальний інструмент цифрової революції, за своєчасного використання якого вітчизняні компанії зможуть відтворити втрачене лідерство в новій цифровій економіці. Для цього процеси цифрової трансформації започатковані на підприємствах, мають базуватися, перш за все, на науково обґрунтованій методології [6].

Цифрові технології заощаджують трансакційні витрати, а іноді й мінімізують їх, створюють новий потенціал, а разом з тим і нові вимоги як до виробників, так і до ринку, що змушує оновлювати організацію бізнес-процесів та виробництва, що забезпечує підвищення якості продуктів та послуг, а також формування іміджу суб'єктів господарювання.

Цифровізація економіки характеризує загальний стан цифрових трансформацій у процесі організації соціально-економічних відносин у розрізі трьох галузевих моделей суспільства, що відповідає вітчизняним реаліям і включає: людей (суспільство), бізнес (економіку) та державу (уряд) [7].

Цифрова трансформація – це впровадження сучасних технологій у бізнес-процеси суб'єкта господарювання. Такий підхід передбачає не тільки встановлення сучасного обладнання чи програмного забезпечення, а й принципові зміни підходів до управління, корпоративної культури, зовнішніх комунікацій тощо. В результаті чого підвищується продуктивність кожного співробітника та рівень задоволеності клієнтів, а підприємство формує імідж прогресивної та сучасної організації [8].

Таким чином, узагальнюючи існуючі визначення поняття «цифрова економіка», можна вважати, що це інно-

ваційно-орієнтована економіка, яка ґрунтується на активному впровадженні інновацій та інформаційно-комунікаційних технологій в усі види економічної діяльності та сфери життя суспільства, що забезпечує підвищення ефективності функціонування та конкурентоспроможності підприємств та економіки країни загалом.

Для визначення рівня цифровізації економіки країни існує низка параметрів, серед яких: рівень поширення технології Інтернет; частка електронної комерції в роздрібній торгівлі; частка суспільства, яка володіє цифровою компетенцією та отримує послуги від держави онлайн. Міжнародна спілка електрозв'язку виділяє такі індикатори, як Індекс розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у країнах світу, Індекс розвитку технології Інтернет в країнах світу, у свою чергу Всесвітній економічний форум виділяє критерій Індекс готовності мережі.

Ґрунтуючись на вищезазначеному можна виділити чотири критерії аналізу цифрової економіки, які різною мірою розглядаються багатьма дослідниками [5; 8; 9]: критерій, пов'язаний зі сферою зайнятості; просторовий критерій; технологічний критерій; економічний критерій.

Для вимірювання розвитку цифрової економіки Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) розробила систему індикаторів [10], яка оцінює такі тренди:

– формування високотехнологічного сектору економіки;

– інвестиції у дослідження, розробку програмного забезпечення, в освіту та допоміжну перепідготовку;

– створення та виробництво інформаційно-комунікаційного обладнання;

– формування робочих зон у сфері науки та високих технологій;

– дані про співпрацю між корпораціями, установами та дослідницькими організаціями;

– міжнародне співробітництво у сфері науки та інновацій;

– динаміка поширення технології Інтернет та інтернет-речей на міжнародному ринку.

Індекс інформаційно-комунікаційних технологій розроблений у 2007 році на основі 11 часткових показників, якими Міжнародна спілка електрозв'язку оперує при формуванні оцінки розвитку ІКТ. Зокрема мова йде про такі показники, як доступ до мережі Інтернет, мобільного зв'язку, телесистем, радіосистем, розвиток ІТ-інфраструктури, географія поширення ІТ тощо. Індекс зводить ці показники в єдиний критерій, який використовується у порівнянні досягнення країн світу в розвитку ІКТ і може бути використаний як інструмент для проведення порівняльного аналізу на глобальному, регіональному та національному рівнях. Ці показники характеризують рівень доступу до ІКТ, використання ІКТ, а також компетенцію, тобто практичні знання щодо використання цих технологій.

Індекс розвитку інформаційно-комунікаційних технологій розраховується на основі 11 показників за трьома групами, такими як доступ до ІКТ, рівень використання ІКТ, їх позиціонування на світовому ринку технологій [11]. Як показує аналіз останніх доступних даних, рейтинг ІКТ у 2017 році (рис. 1), Україна у 2017 році посіла 79 місце з рейтингом 5,62 бали, порів-

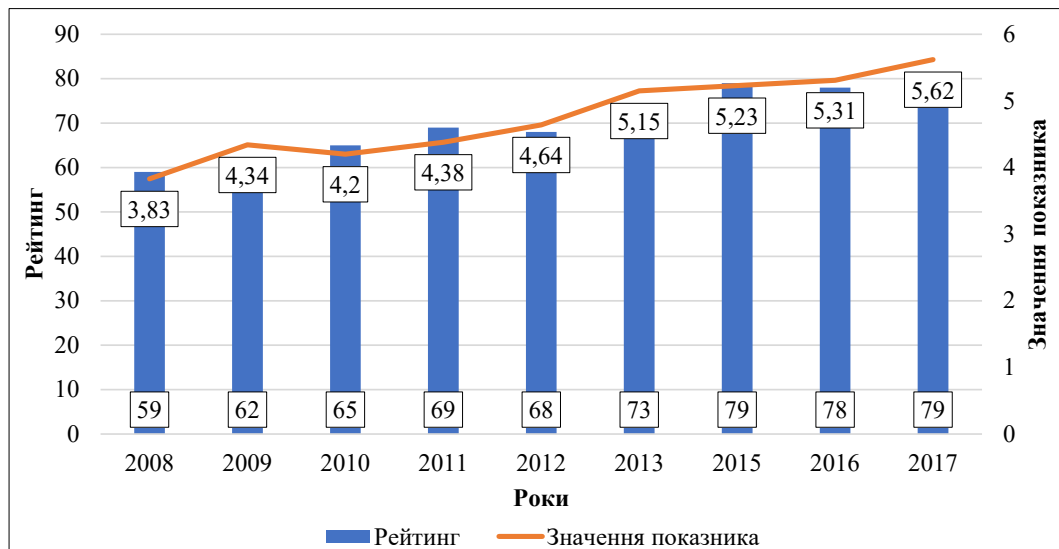

Рисунок 1 – Динаміка зміни рейтингу індексу розвитку інформаційно-комунікаційних технологій України, 2008–2017 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [10]

няно з 2013 роком – 68 місце. Враховуючи представлені в табл. 1 можна зробити висновок, що в Україні спостерігалось зростання «цифрового розриву» через значне відставання розвитку цифрових технологій від високо розвинених країн.

Інновації, останні модифікації бізнесу і цифрові додатки впливають не тільки на науку, але і на сам уряд, де ці інновації розробляються і впроваджуються. Політичні дії з підтримки цифрових інновацій, як правило, зосереджуються на інноваційних мережах, доступі до фінансів та застосуванні інформації, але приділяють менше уваги інвестиціям в ІКТ, заснованому на знаннях капіталу та міркуванням даних.

Сектор інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) є важливим фактором у розвитку цифрової економіки та суспільства. Переваги тенденції впровадження інформаційних технологій здебільшого проявляються у [9]:

- зниженні витрат на виробництво, маркетинг і збут;
- підвищенні управління ланцюгом створення вартості та покращення внутрішнього функціонування суб'єкта господарювання;
- створенні ринків збуту і більш розширене обслуговування клієнтів.

Таким чином, вектор цифровізації формує нові умови та правила функціонування суб'єктів господарювання та економіки загалом. Прорив у науці та економіці робить можливим широке використання штучного інтелекту, від програмного забезпечення для відкриття нових видів ресурсів до алгоритмів, які визначають культурні інтереси та передбачають поведінку споживачів.

Цифровий вектор розвитку змінює підхід до ведення бізнесу, зокрема до системи управління маркетингом, реалізацією товарів та послуг, формування сервісної політики обслуговування; системи документообігу та організацією управління персоналом; системи бухгалтерського обліку та оцінки ефективності функціонування бізнес-процесів тощо.

У таблиці 1 представлено цифрові технології, продукти та послуги, які сьогодні вважаються інноваційними трендами у сучасному соціально-економічному середовищі.

Зауважимо, що ефект від переваг цифрових технологій слід шукати не у миттєвому зниженні витрат і підвищенні економічної ефективності суб'єктів господарювання підприємств, а у пошуку найбільш оптимальної інформаційної платформи управління бізнес-процесами, яка забезпечить координацію управління та ефективне досягнення стратегічних і операційних цілей.

На нашу думку, із наведених вище інформаційних технологій, особливу увагу варто звернути на Blockchain-технологію, оскільки ця технологія виключає факт крадіжки, шахрайства, порушення прав власності тощо. Інформація, що зберігається у Blockchain, не може бути втрачена, видалена чи прихована, воно залишається там назавжди, адже Blockchain зберігає інформацію не лише про поточний стан системи, але і всі попередні стани також. Таким чином, кожен користувач може перевірити достовірність інформації про поточний стан перевіривши ланцюг введення даних щодо усіх попередніх. Той факт, що ця технологія невразлива для злочинців, робить її пріоритетним напрямком дослідження.

Blockchain працює зі складною системою шифрування (ключами). Кожен блок має свій унікальний ключ. Неможливість «розірвати ланцюг», тобто внести зміни в блок або додати блок серед інших, забезпечується тим, що шифри попереднього і наступного блоків пов'язані між собою і коли інформація вноситься в один блок, вона також відображається і у іншому.

Однак Blockchain-технологія, як і будь-яка інша, має свої як переваги так і недоліки, особливо у контексті масової її інтеграції у вже функціонуючі бізнес-процеси (табл. 2).

Впровадження Blockchain вимагає значних знань у багатьох сферах, таких як безпека, право, децен-

Таблиця 1 – Цифрові технології та інноваційні тренди сучасного соціально-економічного середовища

Тип продукту (послуги)	Загальна характеристика продукту (послуги) цифрової економіки
BlockChain	Технологія BlockChain була розроблена задля вирішення одного конкретного завдання – побудувати децентралізовану (без єдиного центру управління) фінансову систему, «чесність» якої міг би перевірити кожен користувач мережі. BlockChain позиціонується як спосіб зберігання та узгодження бази даних, копія якої доступна кожному учаснику.
Цифровий маркетинг	Цифровий маркетинг – це набір інструментів просування, які включають цифрові канали. Інтернет-маркетинг перетворився на цифровий маркетинг, який використовує комплексні методи онлайн-стратегії, розробки сайтів і мобільних додатків, креативу та копірайтингу, контекстної реклами та SMM (маркетинг у соціальних мережах), а також інших інтерактивних продуктів. Найпопулярнішими формами цифрових каналів є пошукове просування; контекстна реклама та банери; просування в соціальних мережах і блогах; створення мобільних додатків для смартфонів, планшетів та інших пристроїв; «вірусна» реклама.
CRM і BPM системи	CRM – це система продажів, зокрема готові механізми для управління всіма видами операцій які здійснює суб'єкт господарювання. CRM поєднує в собі можливості системи управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM) і системи управління бізнес-процесами (BPM).
Grid-технології	Grid-технології – це територіально розподілена інфраструктура, яка поєднує багато різних інформаційних ресурсів, до яких користувач може отримати доступ з будь-якого місця, незалежно від того, де він знаходиться. Вони забезпечують колективний розподілений режим доступу до ресурсів і пов'язаних з ними послуг у рамках глобально-розподілених організацій (підприємств, які спільно використовують глобальні ресурси, бази даних, спеціалізоване програмне забезпечення).
Цифрове страхування	Цифрова стратегія у страхуванні – це не тільки інтернет-продажі, а трансформація всього бізнесу в напрямку роботи з електронним полісом. Цифрове страхування дозволяє страховим компаніям знизити витрати, збільшити швидкість обслуговування клієнтів. Споживачі мають можливість своєчасно отримувати інформацію про зміни в страховому полісі компанії. Цифровізація забезпечує стандартизацію та покращує якість відповідей і послуг, що надаються. Вагомою перевагою цифрового страхування є наявність соціальних мереж, що допомагає підвищити якість обслуговування та налагодити тісний зв'язок між страховою компанією та клієнтом.

Джерело: складено автором на основі [7–9; 12; 13]

Таблиця 2 – Переваги та недоліки BlockChain-технології з огляду на її основні особливості використання

Переваги	Недоліки
Ефективність і надійність – система записує тільки ті транзакції, які були перевірені, що гарантує їх захист від підміни чи видалення.	BlockChain передбачає використання потужних комп'ютерних технологій, що збільшує вартість переобладнання та відсікає значну кількість потенційних користувачів.
Необмежений ланцюг блоків – ланцюг даних можна доповнювати нескінченно, що дає можливість говорити про довгий життєвий цикл технології.	Відсутність законодавчого регулювання BlockChain. Немає встановлених стандартів і рівнів відповідності. Поки технологія не досягне певних рамок, це значно обмежить її впровадження.
Відсутність єдиного центру керування. Рівність і розгалуженість системи робить її невразливою до несанкціонованого доступу – пошкодження як даних так і системи у цілому неможливі. Кожен окремий учасник є незалежним сервером.	Кожна операція є незворотною, тому якщо транзакція була помилковою, її неможливо змінити та повернути.

Джерело: складено автором на основі [12; 13]

тралізоване управління, менеджмент та організація. Суб'єкти господарювання, які беруть за мету використовувати BlockChain у своїй діяльності, будуть змушені повністю змінити свою організаційну структуру, адже намагаючись інтегрувати BlockChain у вже функціонуючу систему управління можна зіткнутися з великими обсягами витрат на оновлення, і є ризик того, що дані оновлення не принесуть прогнозованої вигоди.

У загальному вигляді, цифрові трансформації є викликом, зокрема країни, які досягли високого рівня цифрової зрілості, мали справу зі складними культурними, організаційними та технічними проблемами, і лише врахування всіх цих факторів зробило ці перетворення успішними. Для того, щоб сьогодні стати цифровими лідерами у конкретних сферах економіки, необхідно визначити пріори-

тетні цифрові проекти, які дадуть змогу забезпечити довгострокові конкурентні позиції [14].

Використання BlockChain розкриває нові можливості у багатьох сферах господарювання, у тому числі в економічному секторі шляхом зниження трансакційних витрат, спрощення бухгалтерського обліку та надання зобов'язань щодо виконання через розумні контракти. Його можливості значною мірою залежать від вирішення технічних проблем і соціально-політичних завдань, таких як забезпечення виконання законів і охорони порядку за відсутності будь-якого посередника [13].

Для успішного формування цифрової економіки та подолання «цифрового розриву» необхідно зосередитися на розвитку деяких основних аспектів [12]:

1) розвиток цифрової інфраструктури, яка забезпечить більше покриття широкопasmовим інтернетом території України, особливо віддалених населених пунктів, ділової та соціальної інфраструктури, багато з яких перебувають у так званому цифровому розриві;

2) формування ефективної системи ідентифікації, захисту персональних даних, довірчих сервісів, які є основними елементами «м'якої інфраструктури»;

3) розвиток додатків та сервісів, таких як «розумне місто» та «цифрова освіта», які є важливими складовими «Індустрії 4.0». і стосуються тих сфер життя (промисловість, громадська безпека, медицина, екологія, транспорт тощо), які поки що в аналоговому форматі;

4) розвиток висококваліфікованого людського капіталу, який відповідає новим вимогам сьогодення та володіють навичками та компетенціями для повної інтеграції у цифровий простір;

5) захист інтелектуальної власності, що є ключовим фактором, який впливає на мотивацію до створення творчих ідей та можливості отримання комерційного прибутку;

6) відповідне «цифрове» законодавство, яке має визначити та закріпити цифрові права громадян, визначити принципи цифровізації, забезпечити ухвалення плану дій щодо усунення законодавчих, інституційних,

податкових бар'єрів та стимулювання цифровізації секторів економіки.

Висновки. Сьогодні цифрова економіка є ефективною основою для розвитку державного управління, економіки, бізнесу, соціальної сфери та суспільства в цілому. Дивлячись на цифрові технології, які існують у соціально-економічному просторі, цифрова економіка – це також питання національної безпеки, конкуренції вітчизняних підприємств незалежно від їх розміру, конкурентних позицій країни на світовій арені в довгостроковій перспективі.

Розвиток цифрової економіки в Україні неможливий без нормативно-правової бази, стратегії розвитку цифрової економіки, в тому числі класичної. Пріоритетним завданням формування цифрової економіки України є робота з внутрішнім ринком, ефективна державна політика, механізми стимулювання цифрової економіки, а ключовою ініціативою – формування мотивації та потреб споживачів у «цифрових технологіях». Водночас слід зазначити, що цифровізація економіки може дати змогу суб'єктам господарювання швидко знаходити шляхи виходу з кризових стадій, в яких вони опинилися внаслідок недосконалого управління або проблем з виробництвом і надання товарів і послуг.

Список використаних джерел:

1. Фішук В. Цифрова економіка – це реально. *Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку*. 2016. № 2. С. 51–58.
2. Коляденко С. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2016. № 6. С. 106–107.
3. Кіт Л.З. Еволюція мережевої економіки. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія : Економічні науки*. 2014. № 3. С. 187–194.
4. Веретнюк С., Пілінський В. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні. *Міжнародний науково-практичний журнал «Фінансовий простір»*. 2017. № 3 (27). С. 51–58.
5. Малик І.П. Тенденції розвитку інформаційної економіки в Україні. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. 2013. Вип. 1 (14). С. 25–34.
6. Гусєва О.Ю. Напрями реалізації концепції цифрової економіки України. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 2 (24). С. 97–102.
7. Краус Н.М., Глобобородько О.П., Краус К.М.. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6047> (дата звернення: 24.10.2022).
8. Ляшенко В.І. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку : монографія. Київ : Інститут економіки промисловості, 2018. 252 с.
9. Карчева Г.Т., Огородня Д.В., Опенько В.А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. *Фінансовий простір*. 2017. № 3 (27). С. 13–21.
10. OECD (2017), OECD Digital Economy Outlook 2017. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264276284-en> (дата звернення: 26.10.2022).
11. Digital Economy and Society Index 2017. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi> (дата звернення: 26.10.2022).
12. Карчева Г., Лернатович Р., Кавецький В. Використання технології «блокчейн» як фактор підвищення ефективності фінансової сфери. *Банківська справа*. 2017. № 2. С. 110–119.
13. Пантелєєва Н.М. Інформаційна технологія Блокчейн у системі управління державними фінансами. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2018. Вип. 1 (51). С. 363–369.
14. Малик І.П. Тенденції розвитку інформаційної економіки в Україні. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. 2013. Вип. 1 (14). С. 25–34.

References:

1. Fishchuk V. (2016) Tsyfrova ekonomika – tse realno [The digital economy is real]. *Scientific notes of the Ukrainian Research Institute of Communications*, no. 2, pp. 51–58.
2. Koliadenko S. (2016) Tsyfrova ekonomika: peredumovy ta etapy stanovlennia v Ukraini i u sviti [Digital economy: preconditions and stages of formation in Ukraine and in the world]. *Economy. Finances. Management*, no. 6, pp. 106–107.
3. Kit L. (2014) Evoliutsiia merezhevoi ekonomiky [The evolution of the network economy]. *Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Series: Economic Sciences*, no. 3, pp. 187–194.
4. Veretiuk S., Pilinskyi V. (2017) Vyznachennia priorytetnykh napriamkiv rozvytku tsyfrovoi ekonomiky v Ukraini [Identification of priority areas of digital economy development in Ukraine]. *International Scientific and Practical Journal «Financial Space»*, vol. 3, no. 27, pp. 51–58.
5. Malyk I. (2013) Tendentsii rozvytku informatsiinoi ekonomiky v Ukraini [Trends in the development of the information economy in Ukraine]. *Bulletin of the East European University of Economics and Management*, vol. 1, no. 14, pp. 25–34.

6. Husieva O. (2018) Napriamy realizatsii kontseptsii tsyfrovoy ekonomiky Ukrainy [Directions of realization of the concept of digital economy of Ukraine]. *Economy. Management. Business*, vol. 2 no. 24, pp. 97–102.
7. Kraus N., Holoborodko O., Kraus K. (2018) Tsyfrova ekonomika: trendy ta perspektyvy avanhardnoho kharakteru rozvytku [Digital economy: trends and prospects of avant-garde development]. *Efektivna ekonomika* [Efficient economy] (electronic journal), no. 1. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6047> (accessed 25 October 2022).
8. Liashenko V. (2018) *Tsyfrova modernizatsiia ekonomiky Ukrainy yak mozhlyvist proryvnoho rozvytku* [Digital modernization of the Ukrainian economy as an opportunity for breakthrough development]. Kyiv: Institute of Industrial Economics. (in Ukrainian)
9. Karcheva H., Ohorodnia D., Openko V. (2017) Tsyfrova ekonomika ta yii vplyv na rozvytok natsionalnoi ta mizhnarodnoi ekonomiky [Digital economy and its impact on the development of national and international economy]. *Financial space*, vol. 3, no. 27, pp. 13–21.
10. OECD (2017) OECD Digital Economy Outlook 2017. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264276284-en> (accessed 26 October 2022).
11. Digital Economy and Society Index 2017. Available at: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi> (accessed 26 October 2022).
12. Karcheva H., Lernasovych R., Kavetskyi V. (2017) Vykorystannia tekhnolohii «blokchein» yak faktor pidvyshchennia efektyvnosti finansovoi sfery [The use of blockchain technology as a factor in improving the efficiency of the financial sector]. *Banking*, no. 2, pp. 110–119.
13. Pantielicieva N. (2018) Informatsiina tekhnolohiia Blokchein u systemi upravlinnia derzhavnymy finansamy [Blockchain information technology in the public finance management system]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. «Economy»*, vol. 1, no. 51, pp. 363–369.
14. Malyk I. (2013) Tendentsii rozvytku informatsiinoi ekonomiky v Ukraini [Trends in the development of the information economy in Ukraine]. *Bulletin of the East European University of Economics and Management*, vol. 1, no. 14, pp. 25–34.

Chikov Illia

Vinnitsia National Agrarian University

DIGITAL TRANSFORMATION OF THE ECONOMY: ESSENCE, PROBLEMS, FEATURES

Although the term «digital economy» has been used for a long time in the economic world, not all features of this concept are highlighted from the point of view of economic theory, and even more so, specific aspects of its formation and functioning. In the conditions of the digital economy, the use of information technologies provides businesses with new opportunities to enter global markets, as well as to develop business activities in real time. The article reveals the essence of the digital economy, features and problems of its formation; the concepts of information technologies and their place in the transformation of the traditional economy into a digital one are summarized. Based on the analysis of existing interpretations of the concept of «digital economy», it was determined that it is an innovation-oriented economy, which is based on the active implementation of innovations and information and communication technologies in all types of economic activity and spheres of social life, which ensures an increase in the efficiency of the functioning and competitiveness of enterprises and economy of the country in general. It is also determined that a prerequisite for the digital transformation of the economy is the formation of a technological basis for the digitization of social, economic, technological and other processes occurring in the middle of the economic system. It has been established that the use of digital technologies in the economic sector will allow storing, processing and analyzing a large array of data, thereby forming information about the results of the efficiency of business entities. This will make it possible to make prompt and informed decisions that will ensure cost minimization, profit maximization and increasing the competitiveness of enterprises. The most popular information systems and technologies used in the activities of enterprises are presented and characterized. The list of the latest digital products and services used in the socio-economic environment is given, and their content is disclosed. It was determined that the BlockChain technology is one of the most promising technologies in the context of cyber security and improving the efficiency of business entities. The advantages and disadvantages of BlockChain technology are given, and the features of the integration of a decentralized management system into the activities of enterprises are highlighted.

Key words: traditional economy, digital economy, digitalization, socio-economic environment, globalization, digital technologies, information technologies, BlockChain.

JEL classification: F60, O14

Наукове видання

ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ІННОВАЦІЇ

Науковий журнал з питань економіки та бізнесу

Випуск 25, 2022

Коректура • В. О. Бабич
Комп'ютерна верстка • В. О. Удовиченко

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 16,04.
Підписано до друку 04.10.2022.
Зам. № 1122/460. Наклад 100 прим.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.